
MATERIALE SHKENCORE E KUMTESA

EDMOND MALAJ**MARRËDHËNIET E MATRANGAJVE E TOPIAJVE
ME RAGUZËN****D O K U M E N T E**

Dokumentet e mëposhtme që po japim të përkthyer janë të lidhura me marrëdhëniet që kishin raguzanët me Matrangajt, e me Karl Topinë dhe me tregtinë që bënin ata në krahinat e lumenjve Shkumbin dhe Devoll, të cilat ishin territore të Matrangajve e të Topiajve. Disa dokumente flasin edhe për disa raste piraterie të shkaktuara ndaj raguzanëve nga njerëzit e Karl Topisë në ujërat e Durrësit.

Dokumentet u përkthyen nga latinishtja dhe u përgatitën për botim nga
Edmond Malaj

*1358, 22. octobris. Ragusii.
Consilium maius rectori et parvo
consilio libertatem dat faciendi
“super facto novitatis, que facta
est nunc ad Vregum totium illud
quod eis videbitur esse
necessarium” Eodem die
consilium minus statuit, ut “mitti
debeat una barcha armata cum
litteris Vlasio Matarango et Stepe
de Georgio et Nicho de
Mlascagna”. Item statuitur, ut
“dicti Stepe et Nicus litteris
eisdem missis infra VI dies
debeant de Vrego recessisse et
venire Ragusium cum hac
barcha”.*

22 tetor 1358, Raguzë
Këshilli i Madh i jep lirinë
rektorit dhe Këshillit të Vogël,
“që në bazë të fakteve të reja, të
bëjë gjithçka që shihet si e
nevojshme tani në Shkumbin
(Shkumbin).” Po atë ditë Këshilli
i vogël vendosi “që të dërgojë një
barkë të armatosur me një letër
drejtuar Vlash Matrangës, Stepes
de Giorgios dhe Niko
Mlaskanjas. Gjithashtu u vendos
që “të thënet Stepe dhe Nikus
duhet të ikin nga Shkumbini
(Vrego) brenda 6 ditësh bashkë
me të njëjtën letër të dërguar dhe
të kthehen me atë barkë në

- AAIb. II, nr. 132
Monumenta Ragusina 2, 246.
- 1358, 1. decembris. Ragusii.
Consilium minus “Stepe de
Georgio, Nico de Mlascagna,
Tripe de Golebo” permittit, ut
“de carnibus porcinis, quas
facient venire a Vrego vel a
Dievalo possint extraere de
Ragusio tres partes”.*
- AAIb. II, nr. 133;
Monumenta Ragusina 2, 253.
- 1359, 3. aprilis. Ragusii.
Consilium maius statuit „de
mittendo unum hominem ad
Vlaxium Matarango cum illis
donis et commissione, que
domino rectori et parvo consilio
videbitur”.*
- AAIb II, nr. 137;
Monumenta Ragusina 2, 269.
- 1360, 17. martii. Ragusii.
Consilium rogatorum omnibus
consentientibus statuit, ut
mittatur syndicus¹ ad Blasium*
- Raguzë.”
AAIb. II, nr. 132.
Monumenta Ragusina 2, 246.
- Më 1 dhjetor 1358, në Raguzë
Këshilli i Vogël, “Stepe de
Georgios, Niko de Mlaskanjas
dhe Tripe de Goliebos”, u lejon
që prej mishit të dërrit që sjellin
nga Shkumbini (Vrego) ose nga
Devolli, të mund të nxjerrin nga
Raguza tri pjesë (si përfitim [?]).
- AAIb. II, nr. 133;
Monumenta Ragusina 2, 253.
- Raguzë, më datë 3 prill 1359,
Këshilli i Vogël vendosi të
dërgojë një njeri te Vlash
Matranga me ato dhurata dhe
shpenzime, të cilat i shohin të
nevojshme rektori dhe Këshilli i
Vogël.
- AAIb II, nr. 137;
Monumenta Ragusina 2, 269.
- Raguzë, më 17 mars 1360.
Këshilli i Rogatëve me dakordë-
sinë e të gjithëve vendosi që të
dërgohet një avokat (sindakus) te

¹ *Syndacus* = Kjo fjalë ka shumë kuptime, por këtu bëhet fjalë sigurisht për një person i cili mbron interesat e një korporate ose të një komune apo bashkie, siç ishte në këtë rast Raguza. Shih më gjerë te: *Pierer's Universal-Lexikon der Vergangenheit und der Gegenwart oder Neues encyclopädisches Wörterbuch der Wissenschaften, Künste und*

Matarangum cum dono ducatis LV inferiore; qui syndicus debeat ire sine mora et remanere in Briego ad emendum bladum et faciendum quiequid sibi fuerit commissum.

AAIb. II. 145;
Monumenta Ragusina 2, 290 et 3, 27.

[1360], Die 18. martii consilium maius statuit, ut detur unum donum Blasio Matarango valoris a ducatis LV inferius in illis rebus, que videbuntur parvo consilio. In casu refutationis imponatur a parvo consilio poena illi, qui elligetur syndicus ad mietendum Yevalum et Bregum et ad Blasium Matarangum et in Apulia

Monumenta Ragusina 3, 27.

[1360] Die 19. martii consilium minus statuit, ut "ille qui electus fuerit syndicus ad eundum ad Blasium Matarangum et ad Yevalum et Vregum non possit

Vlash Matranga me (një) dhuratë prej më pak se 55 dukate. Ky avokat duhet që të shkojë pa vonesë e të qëndrojë në Vrego (krahinë e Shkumbinit), për të blerë drithë e për të bërë gjithçka që i është kërkuar.

AAIb. II 145;
Monumenta Ragusina 2, 290 dhe 3, 27.

Ditën e 18 marsit (1360) Këshilli i Madh vendosi që t'i jepet Vlash Matrangës një dhuratë me vlerë më të vogël se 55 dukate për ato çështje që janë parë si të rëndësishme nga Këshilli i Vogël. Në rast refuzimi, nga Këshilli i Vogël i vendoset një dënim atij personi, që është zgjedhur si avokat (sindakus) për t'u dërguar në Devoll, në Vrego dhe te Vlash Matranga e në Pulja.

Monumenta Ragusina 3, 27.

Më 19 mars (1360). Këshilli i Vogël vendosi se, ai që është zgjedhur si avokat për të shkuar te Vlash Matranga dhe në Devoll e në Vrego (Shkumbin), nuk

refutare in pena perperorum L” et “nullam excusationem habere possit, si vadit per plateam”. Habeat yperperos XXXV pro quolibet duorum mensium et barcham. Electus Dobre de Mençe

Monumenta Ragusina 3, 27.

[1360], Die 2. aprilis captum “de differendo ad mictendum syndicum ad Vregum”

AAIb. II, nr. 145;

Monumenta Ragusina 3, 29.

[1360], 18. aprilis. Ragusii. In consilio maiore captum fuit, “de mictendo dona Blasio Matarango per unum ambassiatozem eligendum eum quadam barcha armata”.

AAIb. II, nr. 146;

Monumenta Ragusina 3, 30.

[1360] Die 21. aprilie consilium minus statuit, ut “ambaxiatori ituro ad Blaxium Matarangum pro salario et expensis suis et famuli” perperi 25 et barcha dentur. - Electus Georgius de Bodaça

mund të refuzojë (pa) një gjobë prej 50 perperësh dhe nuk ka asnjë justifikim, nëse (nuk) niset për atë rrugë. Dhe do të ketë 35 perperë për të dy muajt dhe një barkë. U zgjodh Dobre de Mençe.

Monumenta Ragusina 3, 27.

Më 2 prill 1360, vendoset “për të ndryshuar vendimin për dërgimin e avokatit në Vrego (Shkumbin)”.

AAIb. II, nr. 145;

Monumenta Ragusina 3, 29. Cf. infra n° 146.

18 prill 1360, Raguzë

Në Këshillin e Madh u vendos që të dërgohen dhurata te Vlash Matranga me anë të një ambasadori të zgjedhur, me një anije të armatosur.

AAIb. II, nr. 146;

Monumenta Ragusina 3, 30.

Më 21 prill (1360), Këshilli i Vogël vendosi që të niset një ambasador te Vlash Matranga me një rrogë prej 25 perperësh që të mbulojë shpenzimet e tij dhe të një ndihmësi, dhe t'i jepet një anije. U zgjodh Georgious de Bodaça.

AAIb. II, nr. 146;
Monumenta Ragusina 3, 30.

1360, 23. aprilis. Ragusii.

Consilium maius statuit, ut eligatur ambasciator "ad tractandum pacem et concordiam inter Duracenos et Blasium Matarango". Item de mietendo primum ambassiatozem, qui fuerat electus ad mietendum ad Blasium Matarango". Item "de dando arbitrium d. rectori et parvo consilio eligendi istum ambasciatorem et faciendi sibi commissionem" qui "nullam excusationem habere possit, si vadit per plateam". Poena refutationis C yperpera.

AAIb. II, nr. 147;
Monumenta Ragusina 3, 31 et 2, 290 (incomplete e P. Mattei excerptis).

[Die 23]. aprilis consilium minus statuit, ut ambasciator eligendus pro salario et expensis habeat perperos 50; solvatur eidem, naulum barche et equorum; et si faceret plures duabus barchagnis a Durachio ad Blaxium Matarango", provideatur eidem de expensis

AAIb. II, nr. 146;
Monumenta Ragusina 3, 30.

23 prill 1360, Raguzë

Këshilli i Madh vendosi, "që të zgjidhet një ambasador, me qëllim që të bëjë bisedime për paqe dhe mirëkuptim ndërmjet durrsakëve dhe Vlash Matrangës". Gjithashtu që të dërgojë më parë ambasadorin, i cili qe zgjedhur për ta dërguar te Vlash Matranga. Po ashtu t'i japë vendimin zotit rektor dhe Këshillit të Vogël për të zgjedhur këtë ambasador e për të bërë për të një provizion, e që ai "të mos kishte asnjë justifikim, nëse do ta merrte atë udhë". Me një ndëshkim (gjobë) prej 100 hyperperësh.

AAIb. II, nr. 147;
Monumenta Ragusina 3, 31 dhe 2, 290 (fragment i paplotë nga P. Mattei).

Ditën e 23 prillit (1360) Këshilli i Vogël vendosi që të zgjidhet një ambasador me një rrogë e me shpenzime prej 50 perperësh; t'i paguhen po të njëjtit edhe paratë e udhëtimit me barkë dhe me kuaj dhe, nëse bën më tepër se dy udhëtime me barkë për në Durrës dhe te Vlash Matranga, t'i siguro-

Monumenta Ragusina 3, 31.

Die 28. aprilis in minore consilio electus. Nicolaus de Grede ambassiator ad eundum Durachium. et ad Blasium Matarangum.

Monumenta Ragusina 3, 32 et 2, 290.

1372, 4. iulii. Ragusii. Quaestio (1372-1379) iniuriae Ragusino ab hominibus Caroli Thopiae ad Palos illatae. Paulus Clapouich coram domino rectore ser Vita de Georgio conqueritur supra Karolum Tobia dicens, quod de mense iunii proxime preterito misit vnum suum lignum armatum et cepit me dictum lignum in mari prope Palos et abstulit michi pecias pannorum XVIII valoris ducatorum III^cL, ducatos auri XXVII, perperos XVI grossorum et pannos indumentorum 4 meorum de raxina et de aliis rebus valoris ducatorum LXXX.*

hen po të njëjtit edhe shpenzimet. Monumenta Ragusina 3, 31.

Ditën e 28 prillit në Këshillin e Vogël është zgjedhur ambasador Nikolaus de Grede për të shkuar në Durrës dhe te Vlash Matranga.

Monumenta Ragusina 3, 32 dhe 2, 290

Më 4 korrik 1372, Raguzë Ankesë (1372-1379) për dëmet ndaj një raguzani, të shkaktuara nga Karl Topia.

Palë Klapoviç para zotit rektor Ser Vita de Georgio u ankua kundër Karl Topisë duke thënë se “që në muajin qershor të sapokaluar (Karli) dërgoi një anije të tijën të armatosur dhe më rrëmbeu anijen e sipërpërmendur në det në afërsi të (Kepit të) Palit dhe më mori mua cohëra pëlhurash 18 copë me një vlerë prej 450 dukatësh, XXVII dukatë ari, 26 perperë të mëdhenj dhe katër kostume të miat prej rasine** (?) dhe gjëra të tjera me vlerë prej 80 dukatësh”.

* Me shifrën III^cL (450) dukate mendojmë se bëhet fjalë për mall me këtë vlerë. Për sa i përket dukatit, në Mesjetë ka pasur dukate argjendi dhe dukate ari. Gjithsesi, në lidhje me shprehjen *ducatorum III^cL = 450 dukate* nuk jemi të qartë nëse bëhet fjalë për dukate ari apo për ndonjë lloj tjetër dukati. [Shënim i përkthyesit - E. M.]

** Edhe për termin *raxine* nuk jemi të qartë nëse bëhet fjalë për ndonjë send apo për ndonjë vend të origjinës.

(Vazhdon e njëjta çështje që shënohet edhe disa vite më vonë në vitin 1379)

MCCCLXXVIII, die XXI. madii.

Radoanus Radetich testis iuratus de veritate dicenda coram domino rectore ser Marino de Bodaça et iuratis iudicibus ser Michaele de Babalio et ser Stephano de Sorgo et interrogatus super lamenta predicta suo sacramento dixit: Ego scio, quia fui marinarius in illa barcha vnde fuerunt ablate res; et unum lignum armatum de hominibus Rodoni et aliis hominibus Karoli, in quo erat caporalis Gin Balta, chephalia dicti Karoli et Janne Duracenus erat comitus dicti ligni, qui Janne est nunc in Ragusio, cepit nos et abstulit dicto Paulo pecias pannorum XVIII, ducatos auri XXVII, perperorum grossorum XVI et pannos indumentorum suorum et arma et multas alias res et abstulit similiter nobis barcham cum omnibus rebus, qae erant intus.

Marcus Zurotnich etc. iuratus et interrogatus super premissis coram domino rectore et iuratis iudicibus supradictis dixit in onmibus et per omnia ut dictus Radoanus Radetich.

Lamenta de foris 1370-1373.

Më 21 maj 1379

Radovan Radetiq, dëshmitar i betuar për të thënë të vërtetën, të cilën e solli para zotit rektor Ser Marino de Bodasa dhe gjyqtarëve të tjerë të betuar Ser Mikaele de Babalio dhe Ser Stefano de Sorgo, i pyetur në lidhje me ankimet e sipërthëna nën betim tha: Unë e di sepse isha marinar në atë barkë, kur u grabitën ato sende; dhe një anije e armatosur me njerëz nga Rodono e të tjerë njerëz të Karlit, në të cilën ishte kapiten Gjin Balta, qefali i të sipërthënit Karl (dhe) Jan Durrsaku, i cili tani është në Raguzë, na zuri rob dhe grabiti gjërat e të sipërthënit Pal: 18 copë pëlhurash, 27 dukate floriri, 16 perperë të mëdhenj e veshje të tij dhe shumë armë e sende të tjera dhe në mënyrë të ngjashme na mori neve barkën me të gjitha sendet, që ishin brenda.

Mark Zorotniq etj., nën betim u pyet në lidhje me gjërat e sipërpërmendura para zotit rektor dhe gjyqtarëve të betuar të sipërpërmendur dhe i tha të gjitha njësoj, si i sipërpërmenduri Radovan Radetiq.

Fondi: Ankesa nga jashtë 1370-1373

Die 28. iunii 1372 “*Maroe Bogoeuich de Calamoto*” “*conqueritur supra Karolum Topia dicens, quod homines unius sue galee acceperunt michi unam barcam cum omnibus corredis et res infrascriptas cum dicta barcha*”: *secures, spatas, scuta, cordas etc. (ibidem).*

AAIb. II, nr. 292.

1374, 20. maii. Ragusii.
 “*Commissio facta fratri Pelegriño misso ad dominum Carolum Tobie in servicio communis Ragusii*”: *Descendat “ad aliquem portum, ubi vobis melius videbitur, sed non ad civitatem Duracii”. Oret dictum dominum, ut restituat Paulo Clappovich res ablatas, de qua restitutione iam saepies per litteras communis petitus est. Oret porro salvum conductum pro mercatoribus Ragusinis dicens: “Domine Carule nunc per dei gratiam dominamini in fluminariis Dievali et Vregi, ubi Ragusini conversantes dabant maximum fructum et utilitatem Blasio Mattarango tunc domino dictorum locorum. Quare pro utilitate iurium vestrorum et pro munitione vestrorum hominum de rebus illis opportunis et pro*

Më 28 qershor 1372, “*Maroe Bogoeviq de Kalamoto*” “*u ankua ndaj Karl Topisë duke thënë, se njerëzit e galerës së po atij vetë më grabitën një barkë me të gjitha pajisjet e sendet e shënuara me barkën e sipërpërmendur: sëpata, shpata, mburoja litarë etj.*” (po aty)

AAIb. II, nr. 292.

20 maj 1374, Raguzë
 “Komision i bërë për fratin Pelegriño, të dërguar te Karol Topia në shërbim të Komunës së Raguzës”. Të zbritni “në ndonjë port, aty ku juve t’iu duket më mirë por jo në qytetin e Durrësit”. T’i luteni zotërisë së përmendur që t’ia kthejë Paulo Klapoviçit gjërat e marra, për kthimin e të cilave tashmë është bërë shpeshherë lutje me anë të letrave të dërguara nga komuna. Më tej, t’i luteni atij edhe për kalim të lirë e të sigurt (salvakondukt) për tregtarët raguzanë, duke i thënë: “Zoti Karl tani nëpërmjet hirit të Zotit ju sundoni mbi lumenjtë Devoll dhe Shkumbin, ku raguzanët ruajnë dhe i jepnin të mirat dhe benefitet më të mëdha Vlash Matrangës, i cili dikur ishte zot i atyre vendeve; për këtë arsye, në favor të të drejtave tuaja dhe për furnizimin e njerëzve

meliore expeditione rerum suarum satis bonum foret, quod mercatores de Ragusio venirent cum rebus et mercanciis.”

tuaj me gjëra që atyre u nevojiten dhe për një transportim sa më të mirë të gjërave të tyre, do të ishte [e nevojshme] që tregtarët e Raguzës të vinin me gjërat e me mallrat e tyre të tregtisë”.

AAIb. II, nr. 319;
Monumenta Ragusina 4, 140.

AAIb. II, nr. 319;
Monumenta Ragusina 4, 140.

Literatura nga janë nxjerrë dokumentet:

- MONUMENTA Ragusina. 1882. Liber Reformationum Tomus II. A. 1347-1352. 1356-1360. Additamentum a. 1301-1305, 1318. 1325-1336. Zagabriae: Sumptibus Scientiarum et Artium 1882.
- MONUMENTA Ragusina. 1895. Libri Reformationum. Tomus III (A. 1359-1364), Collegit et digessit Josephus Gelcich. Zagabriae 1895. Zagabriae 1895. Sumptibus Academiae Scientiarum et Artium. Ex officina Societatis Typographicae.
- MONUMENTA Ragusina. 1896. Libri Reformationum. Tomus IV (A. 1364-1396), Zagabriae 1896. Sumptibus Academiae Scientiarum et Artium. Ex officina Societatis Typographicae.
- PIERER'S *Universal-Lexikon der Vergangenheit und der Gegenwart oder Neues encyclopädisches Wörterbuch der Wissenschaften, Künste und Gewerbe*. Vierte, und umgearbeitete und stark vermehrte Auflage. Band 17. Altenburg: H. A. Pierer 1863, 145.
- THALLÓCZY, Ludovigus de, Jireček, Constantinus, Sufflay, Emilianus de. 1918. Acta et Dipomata res Albaniae Mediae Aetatis illustrantia. Collegerunt et digesserunt Dr. Volumen II (Annos 1344-1406 continens) Vindobonae MXMXVIII. Typis Adophi Holzhausen.

